

توسعه صنعت گردشگری سلامت در ایران: ضرورت مهارت‌آموزی و چالش‌های اساسی

فاطمه حاجیان^۱

غلامحیدر ابراهیم بای سلامی^{۲*}

علی بدیع زاده^۳

چکیده

صنعت گردشگری سلامت به عنوان یکی از قطب‌های رشد و توسعه در دنیای معاصر، اهمیت زیادی به خود گرفته و تأثیرات فراوانی بر روی سلامت افراد و اقتصاد مناطق مختلف دارد. یکی از عوامل کلیدی در توسعه این صنعت، «مهارت‌آموزی و آموزش مناسب» در زمینه گردشگری سلامت است. این تحقیق با هدف بررسی نقش مهارت‌آموزی در توسعه صنعت گردشگری سلامت و تأثیرات آن بر سلامت و توسعه محلی انجام شده است. در این تحقیق، ابتدا به معرفی گردشگری سلامت و توجه نیاز به توسعه مهارت‌های مرتبط با آن پرداخته شده سپس با روش کیفی-تحلیل مضمون و ابزار مصاحبه، نقش مهارت‌آموزی در ارتقاء تعداد گردشگران سلامت، بهبود کیفیت خدمات سلامت، و تأثیرات اجتماعی و اقتصادی صنعت گردشگری سلامت مورد بررسی قرار گرفت. جامعه آماری شامل خبرگان دانشگاهی و سازمانی بوده اند که با روش هدفمند (قضاوتی) انتخاب شده اند و مصاحبه تار سیدن به حدا شباع نظری ادامه یافت که در مصاحبه ی دوازدهم حاصل گردید. جهت تایید روایی تحقیق از روش «مثلث سازی منابع داده‌ها، بازبینی توسط همکاران و بررسی توسط مشارکت کنندگان» و جهت تایید پایایی تحقیق از «پایایی بین دو کدگذار و پایایی بازآزمون» استفاده شد. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که مهارت‌آموزی می‌تواند به بهبود تعداد گردشگران سلامت، افزایش کیفیت خدمات سلامت، و توسعه فرهنگی و اقتصادی مناطق کمک کند. در نهایت، تحقیق به توصیه‌هایی برای توسعه صنعت گردشگری سلامت در این حوزه می‌پردازد. این تحقیق به عنوان یک منبع ارزشمند برای تصمیم‌گیران و پژوهشگران مشتاق به افزایش درک و بهره‌برداری از این صنعت رو به رشد ارائه می‌شود.

واژگان کلیدی: گردشگری سلامت، توسعه صنعت گردشگری، مهارت‌آموزی، صنعت گردشگری سلامت ایران

^۱ . دانشجوی دکتری کارآفرینی، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران

^۲ . استاد راهنما و نویسنده مسؤل Ghsalami@yahoo.com

^۳ . عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران

Development of the Health Tourism Industry in Iran: The Necessity of Skill Training and Key Challenges

Fatemeh Hajian ^۱

Gholam Heydar Ebrahim Bay Salami ^۲

Ali Badizadeh ^۳

Abstract:

The health tourism industry has gained significant importance as a key growth and development sector in the contemporary world, with extensive impacts on both individual health and the economy of various regions. One of the critical factors in the development of this industry is “skill training and proper education” in the field of health tourism. This research aims to examine the role of skill training in the development of the health tourism industry and its impacts on health and local development. In this study, the concept of health tourism is first introduced, followed by an explanation of the need to develop skills related to this sector. Then, using a qualitative method—theme analysis and interviews—the role of skill training in increasing the number of health tourists, improving the quality of healthcare services, and the social and economic impacts of the health tourism industry are explored. The statistical population includes academic and organizational experts selected through purposive (judgmental) sampling. Interviews continued until theoretical saturation was reached, which occurred during the twelfth interview. To ensure the validity of the research, methods such as “data source triangulation, peer review, and participant feedback” were used, and to confirm the reliability of the study, “inter-coder reliability and test-retest reliability” methods were employed. The results of this research indicate that skill training can lead to an increase in the number of health tourists, enhance the quality of healthcare services, and contribute to the cultural and economic development of regions. Finally, the study provides recommendations for developing the health tourism industry in this area, serving as a valuable resource for decision-makers and researchers eager to enhance understanding and capitalize on this growing industry.

Keywords: Health Tourism, Tourism Industry Development, Skill Training, Iran’s Health Tourism Industry

^۱ PhD Student of Entrepreneurship, Islamic Azad University, Qazvin, Iran

^۲ Supervisor and Corresponding Author: Ghsalami@yahoo.com

^۳ Faculty Member, Islamic Azad University, Qazvin, Iran

مقدمه

با جهانی شدن کسب و کارها، گردشگری سلامت به عنوان یکی از الگوهای نوین اقتصادی شناخته شده است. این نوع از گردشگری که ترکیبی از خدمات درمانی و سفرهای تفریحی است، هم به طور مستقیم و هم غیرمستقیم تأثیر چشمگیری بر تحقق اهداف توسعه پایدار دارد. کشور ایران با دارا بودن پتانسیل های بسیار در حوزه گردشگری، به ویژه گردشگری سلامت، توانسته است توجه بسیاری از پژوهشگران و فعالان این حوزه را به خود جلب کند. به عقیده بای سلامی و همکاران (۱۳۹۸)، ایران ظرفیت های فراوانی برای توسعه گردشگری سلامت دارد و این ظرفیت ها می تواند به توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور کمک کند.

گردشگری سلامت به عنوان یکی از راهبردهای کلیدی برای تعالی اقتصادی در سطح بین المللی شناخته شده است (لامپروپولوس و همکاران، ۲۰۲۱). در این راستا، کشورهای صنعتی و در حال ظهور به دنبال راهکارهایی هستند تا از طریق توسعه کارآفرینی در حوزه گردشگری سلامت، نرخ بیکاری، به ویژه در میان جوانان تحصیل کرده را کاهش دهند. توسعه کارآفرینی در این صنعت می تواند به افزایش بهره وری و ایجاد شغل های پایدار منجر شود، که خود نقش مهمی در کاهش مشکلات اجتماعی و اقتصادی ایفا می کند.

از سوی دیگر، پژوهشگرانی مانند حسینی نیا و بختیاری (۱۴۰۲) به پتانسیل های آموزش های فنی و حرفه ای در پاسخ به چالش های بهره وری و اشتغال اشاره کرده اند. توانمندسازی جوانان تحصیل کرده و آموزش مهارت های لازم در صنعت گردشگری سلامت می تواند به طور معناداری در رونق این صنعت تأثیرگذار باشد. علاوه بر این، مطالعات دیگری (مانند کروکس، ۲۰۱۰) نشان می دهد که تجربه بیمار در سفرهای پزشکی، از جمله انگیزه ها، چالش ها و خطرات، نیاز به توجه بیشتری دارد.

در سال های اخیر، توجه به مقوله بازاریابی گردشگری سلامت نیز افزایش یافته است. به عنوان مثال، کازاکو (۲۰۲۱) به این نتیجه رسیده است که بازاریابی گردشگری تاکنون نتوانسته است به معنای عمیقی در این حوزه دست یابد و نیازمند تحقیق و توسعه بیشتر است. همچنین، لانت (۲۰۱۰) با بررسی تأثیرات اجتماعی، سیاسی و اقتصادی، به ظهور و توسعه گردشگری سلامت و تندرستی پرداخته است.

در مجموع، اگرچه مرور ادبیات پیشین بینش های ارزشمندی در مورد گردشگری پزشکی و سلامت ارائه کرده است، اما هنوز تحقیقات جامعی در این زمینه وجود ندارد که بتواند به تمام جنبه های این مفهوم پرداخته و چالش های موجود را به طور کامل پوشش دهد. بر این اساس، توسعه

مهارت‌های متناسب با نیازهای این صنعت در ایران می‌تواند به جذب گردشگران داخلی و خارجی کمک شایانی کند.

کشور ایران با دارا بودن منابع طبیعی مانند چشمه‌های آب گرم، غارهای نمکی و مرداب‌ها، ظرفیت‌های بی‌نظیری برای توسعه گردشگری سلامت دارد. توسعه این صنعت نه تنها به بهبود اقتصادی مناطق مختلف کشور کمک می‌کند، بلکه به تنوع و گسترش مقاصد گردشگری ایران نیز منجر می‌شود (بای‌سلامی و همکاران، ۱۳۹۸).

اهمیت و ضرورت موضوع گردشگری سلامت به عنوان یک حوزه چندجانبه و بین‌المللی در توسعه اقتصادی و اجتماعی کشورها بسیار حائز اهمیت است. در شرایطی که اقتصاد جهانی تحت تأثیر تغییرات سریع فناوری و جهانی سازی قرار دارد، گردشگری سلامت به عنوان یکی از شاخه‌های کلیدی می‌تواند نقشی مهم در ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار و بهبود وضعیت اقتصادی کشورها ایفا کند (لامپروپولوس و همکاران، ۲۰۲۱). این صنعت از یک سو نیاز به توسعه زیرساخت‌های درمانی و از سوی دیگر به ایجاد بستری مناسب برای جذب گردشگران دارد (کروکز و همکاران، ۲۰۱۰). همچنین، استفاده از منابع طبیعی مانند چشمه‌های آب گرم و لجن درمانی، همانند مطالعه موردی شهرستان گلوگاه در سواحل دریای مازندران، نشان از ظرفیت‌های فراوان در این زمینه دارد (ابراهیم بای سلامی و همکاران، ۱۳۹۸). علاوه بر این، تحقیقات نشان می‌دهد که کشورهای پیشرو در این صنعت توانسته‌اند با استفاده از نوآوری‌های پزشکی و راهبردهای بازاریابی مناسب، جایگاه خود را در بازارهای جهانی تثبیت کنند (چانگ، ۲۰۱۱؛ کازاکو، ۲۰۲۱). این موضوع به ویژه در کشورهایی که به دنبال کاهش وابستگی به منابع طبیعی و افزایش درآمدهای غیرنفتی هستند، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (حاجیان و همکاران، ۱۴۰۱). توسعه مهارت‌های مرتبط با گردشگری سلامت و ارائه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در این زمینه نیز می‌تواند به ارتقای کیفیت خدمات و افزایش رضایت گردشگران منجر شود (حسینی‌نیا و بختیاری، ۱۴۰۲). در نهایت، ضرورت پرداختن به گردشگری سلامت به عنوان یک راهبرد ملی و بین‌المللی برای کشورهایی مانند ایران که دارای منابع طبیعی فراوان و موقعیت ژئوپلیتیکی مناسب هستند، بیش از پیش احساس می‌شود. این حوزه می‌تواند نه تنها به بهبود وضعیت اقتصادی و اشتغال کمک کند، بلکه باعث ارتقای جایگاه ایران در عرصه گردشگری جهانی نیز گردد (سالی-اسفهان‌ی و همکاران، ۲۰۲۱). بر این اساس در این تحقیق، به نقش کلیدی مهارت‌آموزی در توسعه این صنعت در ایران پرداخته شده است و چالش‌های اساسی را مورد بررسی قرار گرفته است.

پیشینه پژوهش

صنعت گردشگری به عنوان یکی از مشاغل اصلی برای توسعه اقتصاد شناخته شده است توسعه و انقلاب اقتصادی در کشورهای در حال توسعه لزوم توجه به صنعت گردشگری را روشن می سازد (مفهوم گردشگری سلامت، مفهومی نسبتاً جدید است که اخیراً به عنوان یک زمینه تحقیقاتی علمی در گردشگری ظهور کرده است) (پیرا و همکاران، ۲۰۱۸). اگرچه اشاره شده است که طب مسافرتی از دهه ها پیش وجود داشته است (باور و همکاران، ۲۰۱۵)، بسیاری از تحقیقات مربوط به این موضوع، به طور عمومی انجام شده و بر جنبه های تخصصی پزشکی و گردشگری متمرکز نشده است. گردشگری پزشکی-سلامتی-تندرستی را می توان با توجه به انتخاب گردشگر به دو دسته اصلی طبقه بندی کرد؛ اجباری یا انتخابی. سفر اجباری زمانی اتفاق می افتد که درمان های مورد نیاز در محل مبدأ مسافر در دسترس نباشد یا غیرقانونی باشد و در نتیجه سفر به جای دیگری برای دسترسی به این خدمات ضروری می شود. سفر انتخابی معمولاً زمانی برنامه ریزی می شود که زمان و هزینه ها مناسب تر باشد، و درمان ها حتی ممکن است در مناطق خانگی مسافران در دسترس باشند؛ اما قیمت و خدمات مناسب تر و جاذبه های مقصد، بیماران را ترغیب به سفر کند (جونز و کیت، ۲۰۰۶). مطالعات دیگر این اشکال سفر و گردشگری را بر اساس هدف درمان به انواع خاصی طبقه بندی کرده اند، مانند گردشگری دندانپزشکی (لگات و کدجارونه، ۲۰۱۶)، گردشگری با سلول های بنیادی (کروزی و تامسن، ۲۰۱۰)، گردشگری آبگرم (نیکزیک و همکاران، ۲۰۱۲)، گردشگری چشمه (سایلی و همکاران، ۲۰۱۲) درمان «باروری آزمایشگاهی» (لانت و همکاران، ۲۰۱۰)، تعویض مفصل ران و زانو، درمان های چشم پزشکی، جراحی زیبایی (پیرا و همکاران، ۲۰۱۸)، مراقبت از قلب و پیوند اعضا و ... (ترنر و همکاران، ۲۰۱۰). علی رغم مطالعات انجام شده؛ در مورد ارائه مفهومی جامع از گردشگری سلامت، هنوز اجماع نظر در این زمینه وجود ندارد (فیلیپو سکی و همکاران، ۲۰۱۱). در ادامه به برخی تحقیقات داخلی و خارجی در این زمینه پرداخته شده است:

حاجیان و همکاران (۱۴۰۱) در تحقیقی با عنوان «تحقیقات گردشگری سلامت در پایگاه پابمد: گذشته، حال، آینده» مطرح کردند؛ گردشگری سلامت، حوزه ی دانشی نسبتاً نوظهوری است که می تواند یک فعالیت اقتصادی چند رشته ی پویا را با ادغام کسب و کارهای حوزه پزشکی، تندرستی و گردشگری و سفر رقم بزند. این پژوهش به بررسی اسناد، روندها در پژوهش ها در گردشگری سلامت بر اساس پایگاه داده ای پابمد که یک پایگاه تخصصی حوزه سلامت است؛ پرداخته است. بر این اساس در بازه زمانی ۳۴ ساله (۱۹۸۸ تا ۲۰۲۲) حدود ۲۵۴ سند مرتبط، شناسایی و مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفت. بدین منظور جهت کُد گذاری و استخراج مولفه ها

از روش کیفی تحلیل تم (مضمون) بواسطه سه مرحله کد گذاری «باز، محوری، گزینشی» در نرم افزار مکس کیو دی ۲۰۲۰ استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان داده است؛ عوامل نهادی و شبکه سازی (توسعه نهادی، مشارکت نهادی)؛ بازارها (تقاضا و رفتار)، مقاصد (توسعه تبلیغات و توسعه مقصد و ارتقاء زیر ساخت)، و محیط های توسعه (سیاست ها و تأثیرات) به عنوان چهار موضوع اصلی پژوهش های در حوزه گردشگری سلامت پدیدار شدند. گردشگری سلامت با ادغام و ایجاد اهداف مشترک با سایر ارکان و نهادهای ذیربط می تواند فرصت های مناسبی را برای کشور های در حال توسعه از جمله ایران جهت دستیابی به اهداف توسعه ی پایدار ایجاد نماید. در تحقیقی دیگر صابری و همکاران (۲۰۲۳) به تجزیه و تحلیل عوامل موثر بر بازاریابی گردشگری سلامت پرداخته و اذعان دارند؛ توسعه صنعت گردشگری سلامت یکی از موضوعات مهم و جذاب در حوزه گردشگری و سلامت است که در ایران نیز به تدریج توجه بیشتری به آن شده است. این موضوع به عنوان یک راهبرد جدید برای توسعه اقتصادی و جذب گردشگران به کشور در نظر گرفته می شود.

سمیز و جاندر (۲۰۲۳) در تحقیقی با عنوان «استفاده از توکن های غیرقابل تعویض به عنوان یک روش پرداخت در گردشگری سلامت». مطرح کرد؛ گردشگری سلامت یک مدل خدمات سلامت در جهان است که به سرعت در حال رشد است. امروزه، استفاده از آن توسط تقاضا کنندگان خدمات سلامت به صورت گسترده ای رخ می دهد. صنعت گردشگری سلامت یک صنعت است که سلامت و گردشگری را ترکیب می کند، جایی که افرادی که نیاز به خدمات سلامت دارند، با سفر کردن می توانند خدمات درمانی دریافت کنند. در بخش سلامت که فناوری به طور فزاینده ای استفاده می شود، رویکردهای نوآورانه در ارائه خدمات بهداشتی به وجود می آید. این رویکرد جدید فرصت های نوآورانه ای برای گردشگران سلامت و سازمان های گردشگری سلامت ارائه می دهد، از جمله امور امنیت داده و روش های پرداخت. این فناوری نوآورانه می تواند تجربه گردشگری سلامت را شفاف تر و ایمن تر کند. انتظار می رود که این مطالعه با یک روش پرداخت جایگزین نوآورانه در گردشگری سلامت، به این صنعت کمک کند.

مجید و کیم (۲۰۲۳) نیز مطرح کرده اند؛ گردشگری سلامت به دلیل تنوع انتظارات و ادراک های گردشگران، پیچیده است. گردشگران انتظار دارند که در گردشگری سلامت بهبود سلامت و رفاه خود را با ترکیب درمان های سلامت مختلف مانند درمان های پزشکی معمولی و درمان های سلامت جایگزین داشته باشند و همچنین از جاذبه های گردشگری بهره برداری کنند. بر این اساس تعادل

مطلوبی بین انتظارات گرد شگران و ادراک آن‌ها از گرد شگری سلامت بر سلامت و رفتار وجود دارد.

حسینی نیا و بختیاری (۱۴۰۲) در تحقیقی با عنوان «ارائه الگوی راهبردی جامع آموزش فنی و حرفه ای یک پژوهش چند روشی» مطرح کردند؛ دگردیسی در آموزش و بطور خاص دگردیسی فناورانه در عرصه آموزش و مهارت آموزی، همسو با تحولات دم افزا در جهان، لزوم توجه بیش از پیش به رویکرد های نوین مهارت آموزی را برجسته نموده است. نتایج تحقیق نشان داده است؛ انواع آموزش های فنی و حرفه ای شامل آموزش «مهارت های نرم، مهارت های سخت و رویکرد های نوین آموزشی» هستند و در این فرایند، ارکان کلیدی مشتمل بر «مدارس فنی و حرفه ای، جامعه، حاکمیت، آموزش و پرورش، صنعت، نهادهای عمومی و خصوصی و شهر های یادگیری» نقش آفرینی می کنند.

روش شناسی پژوهش

این تحقیق به لحاظ هدف پژوهش، کاربردی است با روش تحقیق کیفی - تحلیل مضمون و ابزار مصاحبه انجام شده است و نقش مهارت آموزی در ارتقاء تعداد گرد شگران سلامت، بهبود کیفیت خدمات سلامت، و تأثیرات اجتماعی و اقتصادی صنعت گرد شگری سلامت مورد بررسی قرار گرفته است. جامعه ی آماری شامل خبرگان دانشگاهی و سازمانی بوده اند که با روش هدفمند (قضاوتی) انتخاب و مصاحبه تا رسیدن به حد اشباع نظری ادامه یافت. این امر در مصاحبه ی دوازدهم حاصل گردید. جهت تایید روایی تحقیق از روش « مثلث سازی منابع داده ها، بازبینی توسط همکاران و بررسی توسط مشارکت کنندگان» و جهت تایید پایایی تحقیق از « پایایی بین دو کدگذار و پایایی بازآزمون» استفاده شده است. در ادامه مراحل انجام تحقق ارائه شده است:

- تعیین موضوع تحقیق: ابتدا موضوع یا مسئله تحقیق بر اساس اهداف تحقیق و سوالات اصلی مطرح شده در تحقیق تعیین گردید.
- انتخاب شرکت کنندگان: مشارکت کنندگان در گردآوری داده افرادی بودند که باید با موضوع تحقیق مرتبط باشند و توانایی ارائه اطلاعات کیفی را داشته باشند.
- تدوین ابزار مصاحبه: تدوین سوال های مصاحبه کیفی مهمترین منی بایست جهت داشته و اطلاعات عمیقی از شرکت کنندگان استخراج گردد. سوالات مصاحبه می توانند باز، بسته، یا نیمه باز باشند. در این تحقیق از سوالات مصاحبه نیمه باز (نیمه ساختار یافته) استفاده شده است.

- جمع‌آوری داده‌ها: با استفاده از ابزار مصاحبه، اطلاعات از شرکت‌کنندگان جمع‌آوری گردید.
- تحلیل مضمون: پس از جمع‌آوری داده‌ها، به تحلیل مضمون پرداخته شد. در این مرحله، داده‌های مصاحبه‌ها را به کمک روش تحلیل مضمون کدگذاری کرده و الگوها، مفاهیم، و موضوعات اصلی را شناسایی شدند.
- تفسیر و نتیجه‌گیری: با تحلیل مضمون، داده‌ها تفسیر شد و مفاهیم و الگو مشخص شدند.
- گزارش نتایج: نهایتاً نتایج تحقیق در قالب یک گزارش تحقیق کیفی ارائه گردید.
- بر اساس روش تحلیل مضمون در ادامه به یافته‌های پژوهش پرداخته شده است:
- یافته‌های پژوهش**

در جدول (۱) نتایج کدگذاری با روش تحلیل مضمون ارائه شده است:

جدول (۱) نتایج کدگذاری با روش تحلیل مضمون

کد	موضوع	نمونه ای از یافته ها
M	مهارت‌آموزی تجربی	"در دوره‌های آموزشی گردشگری سلامت، شرکت‌کنندگان تجربیاتی جذاب از تمرینات داشتند".
M	مهارت‌آموزی تئوریک	"برخی از مهارت‌های تئوریک در حوزه تغذیه سلامت را در دوره‌های آموزشی گردشگری سلامت به دست آوردیم".
M	تاثیر مهارت‌آموزی بر سلامت	"آموزش مهارت‌های تغذیه در دوره گردشگری سلامت بهبود قابل توجهی در سلامت عمومی شرکت‌کنندگان ایجاد کرد".
M	مهارت‌آموزی و توسعه صنعت گردشگری	"توانایی ارائه مهارت‌های جدید در صنعت گردشگری سلامت باعث افزایش تعداد توریست‌های سلامت در ایران می‌شود".
E۱	تمرینات یوگا	"در دوره آموزشی تجربی، تمرینات یوگا به شرکت‌کنندگان آموزش داده شود".
E۲	تجربیات توریستی	"شرکت‌کنندگان در دوره تجربی توریستی به بازدید از مکان‌های سلامت مرتبط با گردشگری پرداختند".

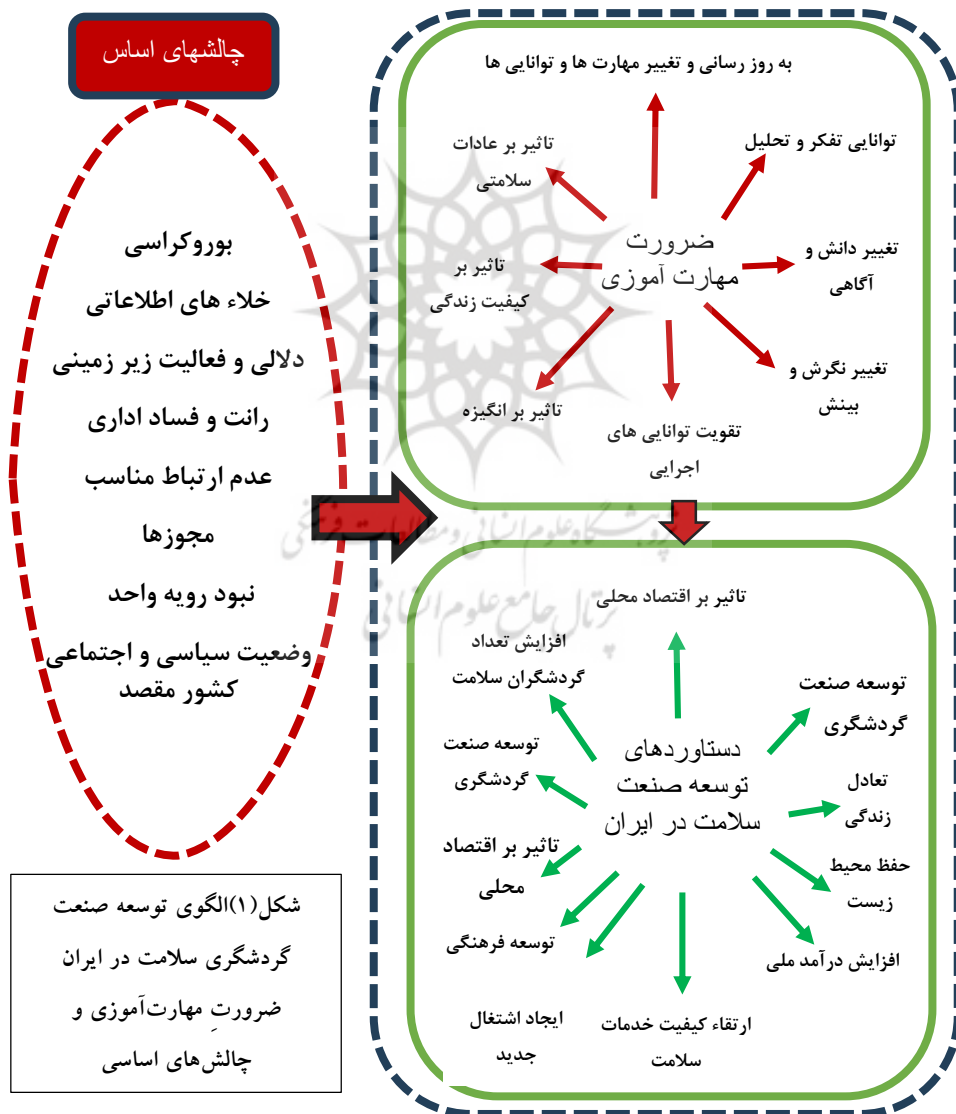
کد	موضوع	نمونه ای از یافته ها
E۳	تمرینات تفریحی	"در دوره مهارت آموزی، تمرینات تفریحی مانند دوچرخه سواری و پیاده روی به شرکت کنندگان آموزش داده شود".
T۸	تغییر دانش و آگاهی	"بعد از شرکت در دوره تثوریک، شرکت کنندگان دانش بیشتری در مورد اصول سلامت خواهند داشت".
T۲	تغییر نگرش و اعتقادات	"شرکت کنندگان پس از دوره تثوریک نگرش مثبت تری نسبت به تأثیر سلامت بر کیفیت زندگی خود خواهند داشت".
T۳	توانایی تفکر و تحلیل تثوریک	"مهارت آموزی تثوریک به شرکت کنندگان کمک می کند تا مسائل سلامت را با دقت تحلیل کنند".
T۴	تغییر مهارت ها و توانایی ها	"شرکت کنندگان مهارت های جدیدی در زمینه های مختلف مانند تغذیه و تمرینات تندرستی آموزش ببینند".
T۵	تأثیر بر عادات سلامتی	"قطعا بعد از پایان دوره تثوریک، شرکت کنندگان عادات سلامتی بهتری در زندگی خود ایجاد خواهند کرد".
T۶	تأثیر بر کیفیت زندگی	"مهارت آموزن بعد از سپری کردن دوره های مهارت آموزی کیفیت زندگی مناسب تری را تجربه خواهند کرد".
T۷	تأثیر بر انگیزه و انگیزش	"شرکت کنندگان انگیزه بیشتری برای حفظ سلامت خود پیدا می کنند".
I ۹	تغییر دانش و آگاهی	"بعد از شرکت در دوره آموزشی، شرکت کنندگان دانش بیشتری در مورد روش های حفظ سلامت خواهند داشت".
I ۲	تغییر نگرش و اعتقادات	"مهارت آموزی تجربی باعث تغییر نگرش به سلامت می گردد".
I ۳	توانایی عملی	"شرکت کنندگان توانایی اجرای تمرینات تندرستی را پس از دوره مهارت آموزی تجربی بهبود خواهند داد".
I ۴	تغییر رفتارهای سلامتی	"بیشتر شرکت کنندگان پس از مهارت آموزی تغییراتی در رفتارهای تغذیه و ورزش خود دادند".

کد	موضوع	نمونه ای از یافته ها
I۵	تاثیر بر انگیزه و انگیزش	"شرکت کنندگان به عنوان نتیجه مهارت‌آموزی، انگیزه بیشتری برای حفظ سلامت پیدا می کنند".
I۶	تاثیر بر کیفیت زندگی	"کیفیت زندگی مهارت آموزان تحت تاثیر قرار خواهد گرفت".
I۷	تاثیر بر عادات سلامتی	"مهارت‌آموزی به شرکت کنندگان کمک می کند تا عادات سلامتی بهتری ایجاد کنند".
I۸	تاثیر بر انگیزه به تعامل در گردشگری سلامت	"شرکت کنندگان پس از مهارت‌آموزی بیشتر به شرکت در فعالیت‌های گردشگری سلامت علاقه مند می شوند".
S۱	تغییر دانش و آگاهی	"شرکت کنندگان دوره‌های مهارت‌آموزی به دانش بیشتری در مورد جاذبه‌ها، فرهنگ‌ها، و تاریخچه مقصد گردشگری پی می برند".
S۲	تغییر نگرش و اعتقادات	"پس از پایان دوره‌های آموزشی، شرکت کنندگان نگرش مثبت‌تری نسبت به اهمیت حفظ محیط زیست و احترام به فرهنگ‌های مقصد گردشگری خواهند داشت".
S۳	توسعه مهارت‌ها	"مهارت‌های مهمی مانند زبان‌های خارجی، مهارت‌های راهنمایی گردشگری، و مهارت‌های اجتماعی در شرکت کنندگان تقویت می شود".
S۴	تغییر در میزان گردشگری	"با افزایش مهارت‌ها و آگاهی، تعداد شرکت کنندگان در فعالیت‌های گردشگری افزایش خواهد یافت".
S۵	توسعه صنعت گردشگری	"مهارت‌آموزی منجر به رشد و توسعه صنعت گردشگری در منطقه می گردد و ایجاد اشتغال جدید را ایجاد می شود".
S۶	تاثیر بر اقتصاد محلی	"رشد صنعت گردشگری باعث افزایش درآمد و اقتصاد محلی می شود".
S۱	تغییر دانش و آگاهی	"شرکت کنندگان دوره‌های مهارت‌آموزی به دانش بیشتری در مورد جاذبه‌ها، فرهنگ‌ها، و تاریخچه مقصد گردشگری پی می برند".

کد	موضوع	نمونه ای از یافته ها
S _۲	تغییر نگرش و اعتقادات	"پس از پایان دوره‌های آموزشی، شرکت‌کنندگان نگرش مثبت‌تری نسبت به اهمیت حفظ محیط زیست و احترام به فرهنگ‌های مقصد گردشگری خواهند داشت."
H _{۱۱}	افزایش تعداد گردشگران سلامت	"با ارائه دوره‌های مهارت‌آموزی در حوزه گردشگری سلامت، تعداد گردشگران سلامت در منطقه افزایش می‌یابد."
H _{۱۲}	ارتقاء کیفیت خدمات سلامت	"توسعه مهارت‌های کارکنان در صنعت گردشگری سلامت منجر به بهبود کیفیت خدمات و مراقبت‌های سلامتی می‌شود."
H _۳	ایجاد اشتغال جدید	"با توسعه صنعت گردشگری سلامت و افزایش تعداد گردشگران، اشتغال در منطقه افزایش می‌یابد."
H _۴	افزایش درآمد محلی	"رشد گردشگری سلامت باعث افزایش درآمد و اقتصاد محلی می‌شود."
H _۵	حفظ محیط زیست	"با توجه به تفکرات سلامتی و محافظت از محیط زیست در دوره‌های مهارت‌آموزی، محیط زیست منطقه بیشتر حفظ می‌شود."
H _۶	توسعه فرهنگی	"تعامل گردشگران با فرهنگ محلی باعث تبادل فرهنگی و توسعه ارتباطات فرهنگی می‌شود."
H _۷	تاثیر مثبت بر تعادل زندگی	"شرکت‌کنندگان در دوره‌های مهارت‌آموزی می‌توانند تعادل بهتری در زندگی خود ایجاد کنند."
C _{۱۲}	بوروکراسی	طولانی شدن مراحل و اقدامات ورود به این صنعت یکی از موانع توسعه گردشگری سلامت ست.
C _۷	خلأ های اطلاعاتی	تجمع اطلاعات و داده‌های مرتبط با تحقیق نیاز به مشارکت افراد دارد و ممکن است مشکلاتی مثل ترتیب و زمان‌بندی مشارکت افراد به وجود آورد.
C _{۱۱}	دلالی و فعالیت زیر زمینی	این روزها دخالت دلال‌ها ناراضایتی زیادی ر به همراه داشته است.
C _۵	رانت و فساد اداری	شرکت‌های تسهیل‌گر به وظایف قانونی خود آشنا نیستند.

کد	موضوع	نمونه ای از یافته ها
C۱۰	عدم ارتباط مناسب	مسئولین و کارکنان بیمارستان ها قادر نیستند به زبان غالب بیماران با آنها صحبت کند و اطلاعات بدهند.
C۹	بوروکراسی	طولانی شدن مراحل و اقدامات ورود به این صنعت یکی از موانع توسعه گردشگری سلامت است.

بر اساس نتایج تحقیق الگوی پژوهش در شکل ۱ ارائه می شود:

نتیجه گیری و پیشنهادها

کسانی که پس از تغییر، تغییر می کنند زنده خواهند ماند. کسانی که با تغییر، تغییر می کنند، موفق خواهند شد و کسانی که تغییر را ایجاد می کنند، دیگران را رهبری خواهند کرد (چیت ساز و بختیاری، ۱۴۰۲) در این تحقیق، بررسی شد که چگونه مهارت آموزی در حوزه گردشگری سلامت توسعه صنعت گردشگری و پیامدهای مثبتی را ایجاد می کند. این تحقیق نشان داد که مهارت آموزی می تواند افراد را به تسلط بر مفاهیم و مهارت های مورد نیاز برای گردشگری سلامت تجربی یا تئوریک هدایت کند. یکی از موارد مهم که در این تحقیق مشخص شد، افزایش تعداد گردشگران سلامت در بوم ایران بوده است که لازم است بر اساس نیاز امروز، پاسخ مناسب ارائه شود. این افزایش تعداد گردشگران سلامت می تواند به توسعه صنعت گردشگری در منطقه کمک کرده و اقتصاد محلی را تقویت کند. در این مسیر، مهارت آموزی منجر به ارتقاء کیفیت خدمات سلامت می شود. افرادی که با مفاهیم و تکنیک های سلامت آشنا هستند، می توانند خدمات بهتری به گردشگران سلامت ارائه دهند. این امر به افزایش رضایت مشتریان و جذب گردشگران بیشتر کمک می کند. علاوه بر این، مهارت آموزی منجر به توسعه مهارت ها و توانایی ها در افراد می شود. این مهارت ها می توانند در زمینه های مختلفی مانند زبان های خارجی، مهارت های راهنمایی گردشگری، و مهارت های اجتماعی تقویت شوند. این توسعه مهارت ها به افراد این امکان را می دهد که به عنوان یک منبع اصلی برای گردشگران سلامت عمل کنند. توسعه صنعت گردشگری سلامت در ایران به عنوان یک پتانسیل اقتصادی و اجتماعی مهم شناخته می شود، اما این مسیر با چالش های متعددی روبه رو است. بوروکراسی، خلاءهای اطلاعاتی، دلالتی و فساد اداری، و عدم ارتباط مناسب از مهم ترین موانع موجود در این راستا هستند که نیاز به تدابیر جدی و برنامه ریزی دقیق دارند.

مهارت آموزی به عنوان یک ابزار کلیدی برای مواجهه با این چالش ها و ارتقاء کیفیت خدمات در صنعت گردشگری سلامت شناخته می شود. به خصوص، به روزرسانی و تغییر مهارت ها، تقویت توانایی های اجرایی و تغییر نگرش ها از جمله مواردی است که باید مورد توجه قرار گیرد. با توجه به یافته های تحقیق، ضروری است که برنامه های مهارت آموزی در این حوزه توسعه یابد و منابع بیشتری به این موضوع اختصاص یابد.

دستاوردهای توسعه صنعت گردشگری سلامت شامل تأثیر مثبت بر اقتصاد محلی، افزایش درآمد ملی، ایجاد اشتغال و ارتقاء کیفیت خدمات سلامت است. این موارد نه تنها به بهبود کیفیت زندگی افراد کمک می کند بلکه می تواند به توسعه پایدار مناطق مختلف منجر شود.

بر اساس نتایج تحقیق، پیشنهاداتی به شرح زیر ارائه می‌شود:

➤ تدوین برنامه‌های آموزشی متنوع:

ایجاد برنامه‌های مهارت‌آموزی تئوریک و تجربی بر اساس نیازهای محلی و بین‌المللی. تنوع بخشیدن به محتوا و مداخله‌های آموزشی برای جلب افراد با سطوح مختلف دانش و تجربه. ➤ توسعه مهارت‌های عملی:

تمرکز بر مهارت‌های عملی مرتبط با گردشگری سلامت مانند تغذیه، ورزش و مدیریت استرس. ایجاد فرصت‌های عملی در مقاصد گردشگری سلامت برای تمرین و به کارگیری مهارت‌های جدید.

➤ ارتقاء کیفیت خدمات سلامت:

آموزش به ارائه‌دهندگان خدمات سلامت برای ارتقاء کیفیت خدمات. ارتقاء همکاری بین ارائه‌دهندگان خدمات سلامت و صنعت گردشگری برای ایجاد تجربه‌های بهتر برای گردشگران.

➤ ترویج و بازاریابی:

ایجاد استراتژی‌های بازاریابی برای جذب گردشگران سلامت و افزایش آگاهی در مورد مزایای سفرهای سلامت.

استفاده از رسانه‌های اجتماعی و ابزارهای دیجیتال برای ارتقاء مقاصد گردشگری سلامت.

➤ پشتیبانی از تحقیقات:

تشویق و پشتیبانی از تحقیقات در زمینه مهارت‌آموزی و توسعه صنعت گردشگری سلامت. توسعه پایگاه داده‌های تحقیقاتی برای جمع‌آوری اطلاعات و انجام مطالعات مؤثر.

➤ همکاری و تعامل:

تشویق همکاری بین دولت، صنعت گردشگری، و نهادهای آموزشی برای توسعه مشترک برنامه‌های مهارت‌آموزی.

ترویج تعامل بین مقاصد گردشگری، ارائه‌دهندگان خدمات سلامت، و انجمن‌های محلی برای ایجاد تجربه‌های یکپارچه.

با این حال، محدودیت‌های تحقیق نیز باید مورد توجه قرار گیرد، از جمله:

➤ محدودیت در دسترسی به داده‌ها

➤ محدودیت در مشارکت افراد

➤ محدودیت در محیط جغرافیایی

➤ محدودیت در منابع مالی

➤ محدودیت‌های زمانی

توجه به این محدودیت‌ها و چالش‌ها می‌تواند به برنامه‌ریزی بهتر و دستیابی به نتایج مثبت در زمینه توسعه صنعت گردشگری سلامت در ایران کمک کند. با اتخاذ تدابیر مناسب و استفاده بهینه از منابع موجود، می‌توان آینده‌ای روشن برای گردشگری سلامت در ایران رقم زد.

فهرست منابع:

۱. ابراهیم بای سلامی، غ. ح، سقایی، م، & فاطمی محبوبه سادات. (۱۳۹۸). لجن درمانی با رویکرد قابلیت سنجی توسعه گردشگری سلامت (مطالعه موردی شهرستان گلگاه در سواحل دریای مازندران). گردشگری و توسعه.
۲. حاجیان، ف.، ابراهیم بای سلامی، غ. ح، & بدیع‌زاده، ع. (۱۴۰۱). تحقیقات گردشگری سلامت در پایگاه پابمد: گذشته، حال، آینده. گردشگری و توسعه.
۳. حسینی نیا، غ. ح، & بختیاری، م. (۱۴۰۲). ارائه الگوی راهبردی جامع آموزش‌های فنی و حرفه‌ای: یک پژوهش چند روشی. مهارت آموزی، ۱۱(۴۳)، ۲۸-۷.
۴. چیت ساز، ا، & بختیاری، م. (۱۴۰۲). ترسیم چشم انداز مدیریت کسب و کارهای برافکن، مبتنی بر مهارت مربیگری مغز و تفکر طراحی. مهارت آموزی، ۱۱(۴۳)، ۱۸۸-۱۵۷.

۵. Bauer, I. L. (2015). Looking over the fence—How travel medicine can benefit from tourism research. *Journal of Travel Medicine*, 22(4), 206–207.
۶. Chang, J. (2011). Introduction: Entrepreneurship in tourism and hospitality: The role of SMEs.
۷. Chi, C. G.-Q., Chi, O. H., & Ouyang, Z. (2020). Wellness hotel: Conceptualization, scale development, and validation. *International Journal of Hospitality Management*, 89, 102404.
۸. Crooks, V. A., Kingsbury, P., Snyder, J., & Johnston, R. (2010). What is known about the patient's experience of medical tourism? A scoping review. *BMC Health Services Research*, 10, 266.
۹. Crozier, G. K. D., & Thomsen, K. (2010). Stem cell tourism and the role of health professional organizations. *American Journal of Bioethics*, 10(3), 36–38.
۱۰. Davidsson, P. (2016). *The entrepreneurship research challenge*. Northampton: Edward Elgar Publishing.

۱۱. Jones, C. A., & Keith, L. G. (2006). Medical tourism and reproductive outsourcing: The dawning of a new paradigm for healthcare. *International Journal of Fertility and Women's Medicine*, 51(6), 251–255.
۱۲. Khmelyarchuk, M., Demko, I., Kozmuk, N., Balueva, O., & Balabash, O. (2019). The role of entrepreneurship in strategic management of the tourism industry. *Journal of Entrepreneurship Education*, 22(2), 1528–2651.
۱۳. Lampropoulos, V., Panagiotopoulou, M., & Stratigea, A. (2021). Assessing the performance of current strategic policy directions towards unfolding the potential of the culture–tourism nexus in the Greek territory. *Heritage*, 4(4), 3157–3185.
۱۴. Leggat, P., & Kedjarune, U. (2016). Dental health, 'dental tourism' and travellers. *Travel Medicine and Infectious Disease*, 7(3), 123–124.
۱۵. Lunt, N., & Carrera, P. (2010). Medical tourism: Assessing the evidence on treatment abroad. *Maturitas*, 66(1), 27–32.
۱۶. Majeed, S., & Gon Kim, W. (2023). Emerging trends in wellness tourism: A scoping review. *Journal of Hospitality and Tourism Insights*, 6(2), 853–873.
۱۷. Nikezic, S., Djordjevic, M., & Bataveljic, D. (2012). Improvement of spa tourism in the Republic of Serbia as a pattern of positive impact on ecology and regional development. *Tech. Technol. Educ. Manag.-TTEM*, 7, 920–925.
۱۸. Pereira, R. T., Malone, C. M., & Flaherty, G. T. (2018). Corrigendum to: Aesthetic journeys: A review of cosmetic surgery tourism. *Journal of Travel Medicine*, 25(6), tay051.
۱۹. Pessot, E., Spoladore, D., Zangiacomi, A., & Sacco, M. (2021). Natural resources in health tourism: A systematic literature review. *Sustainability*, 13(5), 2661.

۲۰. Salehi-Esfahani, S., Ridderstaat, J., & Ozturk, A. B. (2021). Health tourism in a developed country with a dominant tourism market: The case of the United States' travellers to Canada. *Current Issues in Tourism*, 24(4), 536–553.
۲۱. Sayili, M., Akca, H., Duman, T., & Esengun, K. (2007). Psoriasis treatment via doctor fishes as part of health tourism: A case study of Kangal Fish Spring, Turkey. *Tourism Management*, 28(3), 625–629.
۲۲. SEMİZ, E., & GÜNDEM, S. (2023). The use of NFT as a payment method in health tourism. *International Journal of Health Management and Tourism*, 8(2), 204-227.
۲۳. Turner, L. (2010). “Medical tourism” and the global marketplace in health services: U.S. patients, international hospitals, and the search for affordable health care. *International Journal of Health Services*, 40(3), 443–467.

